

Ewa Gadzińska*

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

DIAGNOZA STANU BEZROBOCIA Kobiet NIEPEŁNOSPRAWNYCH (STUDIUM PRZYPADKU MIASTA JELENIA GÓRA)

Streszczenie

Na rynku pracy do grup narażonych na wykluczenie społeczne należą kobiety niepełnosprawne. Celem artykułu jest charakterystyka oraz próba oceny stanu bezrobocia kobiet niepełnosprawnych w Jeleniej Górze. Wyniki diagnozy wskazują na podobieństwo zjawisk w skali badanej miejscowości, regionu dolnośląskiego i kraju.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność kobiet, rynek pracy, bezrobocie

Wprowadzenie

Zjawisko bezrobocia od dawna jest złożonym problemem społecznym, ekonomicznym i politycznym. Występuje w wielu formach, a jego skutki dotyczą całe społeczeństwo. Problem ten jest jeszcze bardziej złożony, jeśli chodzi o osoby niepełnosprawne, dla których praca ma istotny wpływ na cały proces rehabilitacji oraz integracji ze społeczeństwem.

Trudna sytuacja na rynku pracy osób niepełnosprawnych nie jest zjawiskiem nowym. Z analizy danych statystycznych od 1999 roku wynika, że stale wzrasta liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych. Powodów tego stanu rzeczy jest wiele, a wśród nich można wymienić spadek liczby zakładów pracy

* Adres e-mail: ewa.gadzińska@gmail.com.

chronionej, zapewnienie osobom zarejestrowanym jako bezrobotne dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz uzależnienie przyznawania świadczeń pomocy społecznej od posiadania rejestracji w powiatowym urzędzie pracy.

W populacji osób z ograniczeniami sprawności kobiety stanowią grupę szczególnego ryzyka, zagrożoną wykluczeniem społecznym, przede wszystkim ze względu na kumulację czynników dyskryminujących¹. Jednym z nich jest płeć. Ma on charakter niespecyficzny, co oznacza, iż kobiety z ograniczeniami sprawności są narażone na ten sam rodzaj dyskryminacji, co kobiety w pełni sprawne. W rzeczywistości bowiem nie są one postrzegane społecznie w kategorii przynależności do płci, odbiera się im prawo do realizowania się w kobiecych rolach, zezwalając jedynie na funkcjonowanie w obrębie tożsamości osoby niepełnosprawnej, z czym związane są najczęściej kolejne działania zmierzające do ograniczania ich praw i blokowania zaspokajania potrzeb. Innym czynnikiem jest sama niepełnosprawność.

Podjęcie tej problematyki może stanowić inspirację dla otoczenia niepełnosprawnych kobiet do podjęcia działań wspierających. Upowszechnienie wiedzy na ten temat pozwala wpłynąć na ograniczenie występujących wobec nich stereotypów i uprzedzeń społecznych oraz umożliwienie im pełniejszego uczestnictwa w życiu społecznym.

Spośród grup narażonych na wykluczenie społeczne kobiety niepełnosprawne zasługują na uwagę i analizę nie tylko w związku z zaleceniami Komisji Europejskiej, ale także z powodu luki występującej w tym obszarze badań.

Celem artykułu jest charakterystyka oraz próba oceny zjawiska bezrobocia kobiet z niepełnosprawnością w Jeleniej Górze według stanu na koniec 2012 roku. Jako tło porównawcze przedmiotu badań przyjęto dane dla powiatu jeleniogórskiego, regionu dolnośląskiego oraz kraju. Artykuł składa się ze wstępu, części merytorycznej i podsumowania. Źródłem danych, obok literatury przedmiotu, były materiały uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Jeleniej Górze, Głównego Urzędu Statystycznego, Banku Danych Lokalnych oraz internetu.

¹ B. Oleksy-Sanocka, *Problem wielokrotnej dyskryminacji kobiet i dziewcząt w grupie osób z ograniczeniami sprawności*, w: *Potrzeby specyficznych grup osób z ograniczeniami sprawności*, red. A. Brzezińska, J. Pluta, P. Rygielski, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2010, s. 81.

1. Specyfika bezrobocia kobiet niepełnosprawnych

Problemy, jakie napotykać kobiety niepełnosprawne w życiu społecznym i zawodowym, są liczne, ale też zróżnicowane. Należy zwrócić uwagę, że niepełnosprawność jest problemem wieloaspektowym. Przekłada się na wiele obszarów życia codziennego i zawodowego.

Kobiety niepełnosprawne w Polsce są praktycznie niewidoczne w życiu społecznym i politycznym. Wizerunek medialny kobiety niepełnosprawnej jest obrazem kobiety niesamodzielnej, samotnej, często zależnej od osób trzecich. Oprócz stereotypów rozpowszechnionych wśród polskiego społeczeństwa i wizerunku medialnego czynnikami dyskryminującymi kobiety niepełnosprawne w życiu społecznym są bariery komunikacyjne, architektoniczne². Skumulowanie czynników dyskryminujących szczególnie widać w dwóch obszarach: zatrudnienia i zdrowia.

Dla poprawy sytuacji kobiet i dziewcząt z niepełnosprawnością ważny jest art. 6 Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, który podkreśla szczególnie trudną sytuację podwójnej dyskryminacji kobiet. A oto jego treść:

1. Państwa Strony uznają, że niepełnosprawne kobiety i dziewczęta są narażone na wieloaspektową dyskryminację i, w związku z tym, podejmą środki w celu zapewnienia pełnego i równego korzystania przez nie ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności.

2. Państwa Strony podejmą wszelkie odpowiednie środki, aby zapewnić pełen rozwój, awans i wzmocnienie pozycji kobiet w celu zagwarantowania im możliwości wykonywania i korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności ustanowionych w niniejszej konwencji³.

Jak już wspomniano, jednym z najważniejszych obszarów dyskryminacji kobiet niepełnosprawnych jest rynek pracy. Z informacji statystycznych wynika, że w Polsce większość niepełnosprawnych kobiet pozostaje nieaktywnych zawodowo. Współczynnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym wynosił 27,5% w 2010 roku. Jest to jeden z najniższych wskaźników w Europie. Dla porównania – współczynnik aktywności zawodowej osób sprawnych w wieku produkcyjnym wynosił 76,2%⁴.

² A. Góral, *Kobiety niepełnosprawne w Polsce 2011*, Raport Komitetu ds. Zniesienia Dyskryminacji Kobiet, Warszawa 2012, s. 12.

³ Art. 6 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, Warszawa 2012.

⁴ www.niepelnosprawni.gov.pl (10.08.2014).

Warto zaznaczyć, że wpływ na aktywność osób niepełnosprawnych ma ich wykształcenie. Dane na ten temat wskazują, że osoby niepełnosprawne są znacznie gorzej wykształcone niż osoby sprawne. Wśród osób niepełnosprawnych średnie wykształcenie miało 34,1% ogółu, wyższe wykształcenie – 8,6%, wykształcenie zasadnicze zawodowe – 39,4%. Odpowiednie wskaźniki dla ogółu zatrudnionych wynosiły: 61,2%, 22,4% oraz 27,4%⁵.

Niska aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej (statystyki pokazują dane dotyczące osób w wieku, w którym rozpoczynają aktywność zawodową lub praktyki zawodowe w szkołach przygotowujących do zawodu) znajduje odzwierciedlenie w strukturze tej populacji według źródeł utrzymania. Podobnie jak w latach poprzednich, głównymi źródłami utrzymania w 2011 roku były najczęściej: renta z tytułu niezdolności do pracy – 46,8%, podczas gdy rok wcześniej – 41,6%, i emerytura – 23,4%, a w 2009 roku – 34,8%⁶.

Z doświadczeń m.in. Fundacji Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo (FPMiNR) wynika, że kobietom dużo trudniej niż mężczyznom znaleźć pracę, mimo przeważnie wyższej aktywności poszukiwań, często poniżej posiadanych kwalifikacji. W bazie FPMiNR kobiety niepełnosprawne stanowią 49,9% (2198 zgłoszeń w latach 2008–2011), ale pracę znajduje tylko 46% z nich. Zarazem, jak wiadomo, zarobki proponowane kobietom są niższe niż mężczyznom. Średnio płaca kobiet jest niższa od płacy mężczyznom o 17%⁷.

Jednym z istotnych problemów osób niepełnosprawnych, w tym kobiet, jest dostęp do świadczeń zdrowotnych. Warto zaakcentować brak informacji statystycznych dotyczących opieki medycznej, dlatego w tym fragmencie opracowania oparto się na danych FPMiNR. Pochodzą one z konsultacji doradczych z lat 2008–2011 i dotyczą populacji około dwóch tysięcy kobiet z orzeczeniami o niepełnosprawności z całej Polski.

Na tej podstawie można stwierdzić, że w Polsce opieka medyczna w istotnym stopniu nie dostrzega specyficznych potrzeb kobiet z niepełnosprawnością. Do problemów należy m.in. eliminacja barier architektonicznych. Trudności

⁵ Dane Głównego Urzędu Statystycznego dostępne są na stronie internetowej: www.stat.gov.pl (10.08.2014).

⁶ Tamże.

⁷ J. Tomaszewska, *Dyskryminacja ze względu na płeć i jej przeciwdziałanie*, Warszawa 2004, s. 12.

zaczynają się już przy wejściu do poradni, przychodni i szpitali – wiele z nich ma schody prowadzące do wejścia, na piętra brak jest wind. Przeszkodą są również progi, śliskie podłogi oraz brak oznaczeń dla osób niewidomych i osób niedowidzących. Jednak największym utrudnieniem wydaje się zupełny niemal brak wiedzy o potrzebach kobiet niepełnosprawnych, zwłaszcza wśród personelu medycznego, który nie jest przygotowany do przyjmowania osób z niepełnosprawnością, nie ma też podstawowych informacji o sposobach postępowania i wsparcia niepełnosprawnych pacjentów. Problem ten w pewnym stopniu dotyczy również lekarzy. Przykładowo lekarze badający kobiety jeżdżące na wózkach z założenia uznają, że nie prowadzą one życia seksualnego. Stereotypy dotyczące kobiet niepełnosprawnych są szczególnie dotkliwe w obszarze opieki medycznej i profilaktyki. Podmiotowe i stereotypowe traktowanie kobiet niepełnosprawnych zniechęca je do badań profilaktycznych. Konsekwencją niekompetentnego personelu medycznego oraz braku przystosowania obiektów medycznych jest fakt, że kobiety z orzeczeniami o niepełnosprawności zgłaszają się często do lekarzy dopiero w zaawansowanej fazie choroby⁸.

Należy zaakcentować, że najtrudniejszą sytuację mają kobiety z niepełnosprawnością mieszkające w małych miejscowościach i na terenach wiejskich, gdzie dostęp do opieki medycznej jest często bardzo ograniczony⁹.

2. Charakterystyka bezrobocia kobiet z niepełnosprawnością w Jeleniej Górze

Jelenia Góra posiada status miasta na prawach powiatu, stanowiąc tzw. powiat grodzki¹⁰. Jest siedzibą władz miejskich i władz powiatowych. To także ważne centrum produkcyjne i usługowe regionu dolnośląskiego. W skład powiatu ziemskiego wchodzi pięć gmin wiejskich: Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Mysłakowice, Podgórzyn, Stara Kamienica, oraz cztery gminy miejskie: Karpacz, Kowary, Piechowice, Szklarska Poręba.

Jak wynika z danych Narodowego Spisu Powszechnego roku 2011, liczba osób niepełnosprawnych powyżej 15 roku życia w powiecie jeleniogórskim kształtuje się na poziomie 10 049 osób, co stanowi około 16% ogółu mieszkań-

⁸ A. Góral, *Kobiety niepełnosprawne...*, s. 13.

⁹ K. Włodarczyk, *Niepełnosprawni mieszkańcy wsi. Sytuacja społeczna i zawodowa*, Fundacja Aktywizacja, Warszawa 2010, s. 3.

¹⁰ Urząd Miasta Jelenia Góra, *Informacje ogólne*, www.um.jeleniagora.pl (12.08.2014).

ców powiatu. Dominujący udział w tej liczbie posiada Jelenia Góra, koncentrująca około 43% osób niepełnosprawnych całego powiatu oraz 2,3% województwa dolnośląskiego. Odpowiednie wskaźniki udziału niepełnosprawnych w łącznej liczbie ludności kształtują się następująco: Jelenia Góra – 8,2%, powiat jeleniogórski – 10,5%, województwo dolnośląskie – 9,9%, przy średniej dla kraju wynoszącej 7,9%¹¹. Należy podkreślić, że według stanu na koniec 2012 roku ponad połowę liczby niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym Jeleniej Góry stanowiły kobiety – 64,4%.

Jak już wspomniano, szczególnie istotnym problemem dla osób niepełnosprawnych, zwłaszcza kobiet, jest bezrobocie. Warto zauważyć, że w tym kontekście ogólne rozmiary bezrobocia w mieście Jelenia Góra, na tle danych porównawczych, kształtują się względnie pozytywnie. Dodatkowo można stwierdzić relatywnie niższy udział procentowy kobiet bezrobotnych na tle średnich wskaźników dla regionu i kraju. (por. tabela 1).

Tabela 1. Rozmiary bezrobocia według stanu na dzień 31.12.2012

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Stopa bezrobocia (w %)	Udział kobiet w liczbie bezrobotnych (w %)
1	Powiat Jelenia Góra	7799	21,1	47,2
2	Miasto Jelenia Góra	3673	10,3	46,4
3	Województwo dolnośląskie	15 7369	13,5	51,0
4	Polska	2 136 815	13,4	51,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tematycznym uszczegółowieniem przedstawionych danych są informacje dotyczące bezrobocia osób niepełnosprawnych w badanym mieście, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet z niepełnosprawnością. Zaprezentowano je w tabeli 2.

¹¹ Baza demografia. Tablice predefiniowane – wyniki badań bieżących, www.demografia.stat.gov.pl (12.08.2014); Powiatowy Urząd Pracy, *Sprawozdanie z działalności PUP za rok 2012*, Jelenia Góra 2013, s. 77. Główny Urząd Statystyczny, *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2012, s. 63–64.

Tabela 2. Rozmiary bezrobocia osób niepełnosprawnych
według stanu na dzień 31.12.2012

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik udziału bezrobotnych niepełnosprawnych w bezrobociu ogółem (w %)	Udział kobiet w liczbie bezrobotnych niepełnosprawnych (w %)
1	Powiat Jelenia Góra	638	8,2	41,0
2	Miasto Jelenia Góra	357	9,7	40,3
3	Województwo dolnośląskie	11 066	7,0	45,9
4	Polska	11 1521	5,2	48,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak wynika z danych tabeli, na podstawie porównań przestrzennych można stwierdzić, że wskaźnik udziału bezrobotnych niepełnosprawnych w bezrobociu ogółem w Jeleniej Górze przedstawia się niekorzystnie. Jest to znamienne wobec ogólnie pozytywnej sytuacji bezrobocia w mieście względem porównawczych jednostek przestrzennych. Tym bardziej w ujęciu statystycznym należy zaakcentować relatywnie korzystną sytuację bezrobocia kobiet z niepełnosprawnością w Jeleniej Górze, zwłaszcza względem odpowiednich wskaźników dla kraju i regionu dolnośląskiego.

Zaprezentowany opis rozmiarów bezrobocia kobiet niepełnosprawnych w Jeleniej Górze uzupełniają informacje o charakterze strukturalnym, uzyskane w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Według kryterium wieku najliczniejszą grupę bezrobotnych niepełnosprawnych w powiecie i mieście Jelenia Góra stanowiły osoby w przedziale wiekowym powyżej 45 lat, tj. 76,1%. W tej grupie 415 osób było powyżej 50. roku życia, tj. 65,0% ogółu bezrobotnych niepełnosprawnych (por. tabela 3). Wskaźnik ten był jeszcze wyższy w przypadku kobiet, gdyż wyniósł 67,0%. Podobny kształt przyjmują średnie wskaźniki województwa dolnośląskiego i Polski.

Także dane dotyczące poziomu wykształcenia osób bezrobotnych z niepełnosprawnością nie odbiegają od ogólnych tendencji na regionalnym i krajowym rynku pracy. Zarejestrowane w jeleniogórskim Urzędzie Pracy osoby niepełnosprawne charakteryzowały się niskim poziomem wykształcenia. Większość z nich miała wykształcenie gimnazjalne i niższe – dwieście dziewięć osób (34,0%), oraz wykształcenie zasadnicze zawodowe – dwieście trzydzieści trzy

osoby (38,0% ogółu zarejestrowanych niepełnosprawnych). Wyższe wykształcenie miało dwadzieścia siedem osób, tj. 4,4% ogółu. (por. tabela 4).

Tabela 3. Struktura zarejestrowanych osób niepełnosprawnych według wieku

Wiek	Stan na 31.12.2012			
	powiat jeleniogórski	Jelenia Góra	w tym kobiety	udział w %
18–24 lata	18	25	10	4,0
25–34 lata	46	48	25	10,0
35–44 lata	83	82	48	19,1
45–54 lata	169	86	82	32,7
Powyżej 55 lat	298	251	86	34,2
Razem	614	343	251	100,0

Źródło: PUP Jelenia Góra...

Tabela 4. Struktura zarejestrowanych osób niepełnosprawnych według wykształcenia

Wykształcenie	Stan na 31.12.2012			
	powiat jeleniogórski	Jelenia Góra	w tym kobiety	udział w %
Wyższe	27	51	14	5,6
Policealne i średnie zawodowe	100	29	51	20,3
Średnie ogólne	45	76	29	11,6
Zasadnicze zawodowe	233	81	76	30,3
Gimnazjalne i niższe	209	251	81	32,2
Razem	614	343	251	100,0

Źródło: jak pod tabelą 3.

Z danych zawartych w tabeli 4 wynika, że bezrobotne kobiety z niepełnosprawnością na ogół cechował nieco lepszy poziom wykształcenia, zwłaszcza wyższego i średniego, niż mężczyźni.

Swoistym barometrem sytuacji bezrobotnych jest czas pozostawania bez pracy. Dane w tym zakresie zaprezentowano w tabeli 5.

Tabela 5. Struktura zarejestrowanych osób niepełnosprawnych
według czasu pozostawania bez pracy

Okres	Stan na 31.12.2012			
	powiat jeleniogórski	Jelenia Góra	w tym kobiety	udział w %
Do 1 miesiąca	44	32	17	6,8
1–3 miesiące	93	45	32	12,7
3–6 miesięcy	87	45	45	17,9
6–12 miesięcy	110	47	45	17,9
12–24 miesięcy	112	65	47	18,7
Powyżej 24 miesięcy	168	251	65	26,0
Razem	614	343	251	100,0

Źródło: jak pod tabelą 3.

Jako istotną przesłankę oceny sytuacji na jeleniogórskim rynku pracy bezrobotnych kobiet z niepełnosprawnością należy uznać okres oczekiwania na pracę przekraczający rok. W przedziale takim znajduje się około 45,0% badanej populacji, natomiast w czasie przekraczającym dwadzieścia cztery miesiące – 26,0% kobiet oczekujących na zatrudnienie.

Tabela 6. Liczba wydanych orzeczeń według przyczyn niepełnosprawności.
Statystyka za rok 2012

Przyczyny niepełnosprawności	Osoby powyżej 16 roku życia		Osoby przed 16 rokiem życia	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
Upośledzenia umysłowe	63	40	4	2
Choroby psychiczne	270	121	21	4
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	125	51	14	8
Choroby narządu wzroku	282	172	14	7
Upośledzenia narządu ruchu	1023	547	14	8
Epilepsja	20	11	9	6
Choroby układów oddechowego i krążenia	525	187	7	5
Choroby układu pokarmowego	144	66	4	3
Choroby układu moczowo-płciowego	201	151	7	3
Choroby neurologiczne	375	159	50	23
Inne	140	64	18	10
Całościowe zaburzenia rozwojowe	4	1	34	7
Razem	3195	1570	196	86

Źródło: Informacja Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze – dane dostępne w urzędzie.

Dla uzupełnienia obrazu bezrobocia osób niepełnosprawnych w Jeleniej Górze warto przypomnieć, że osoby niepełnosprawne pozostające w ewidencji PUP w Jeleniej Górze to w przeważającej mierze osoby z orzeczonym lekkim stopniem niepełnosprawności, stanowiące 78,0% ogółu. Zaledwie 2,5% to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności i 19,5% – z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (por. tabela 6).

Ze struktury wydanych orzeczeń wynika, że dominującą przyczyną niepełnosprawności, w tym kobiet, stanowiły choroby narządu ruchu. To one, jak i inne przesłanki niepełnosprawności, wyznaczają możliwości zatrudnienia określone popytem na rynku pracy. Należy do nich zwłaszcza infrastruktura organizacyjno-prawna, łagodząca bariery zatrudnienia niepełnosprawnych.

Podsumowanie

Osoby niepełnosprawne pozostające bez zatrudnienia znajdują się na rynku pracy w szczególnie trudnej sytuacji. Ograniczenia wynikające z naruszonej sprawności organizmu niejednokrotnie uniemożliwiają wykonywanie pracy zgodnej z kwalifikacjami, posiadanym doświadczeniem lub preferencjami. Dodatkowym elementem utrudniającym uzyskanie pracy jest także płeć, w przypadku kobiet stanowiąca również przyczynę wykluczenia społecznego. Kobiety niepełnosprawne zagrożone są nim szczególnie za względu na koncentrację czynników negatywnych.

W Jeleniej Górze wszystkie wspomniane okoliczności występują z różnym natężeniem. Przeprowadzona diagnoza w zakresie stanu bezrobocia kobiet niepełnosprawnych pozwala na pewne spostrzeżenia. Na ogół sytuacja tych kobiet na jeleniogórskim rynku pracy jest podobna do sytuacji w regionie i kraju. Do wartych odnotowania różnic należy zaliczyć relatywnie niższy poziom bezrobocia niepełnosprawnych kobiet z Jeleniej Góry wobec odpowiednich wskaźników dla województwa dolnośląskiego i kraju. Jednak ten pozytywny fakt ma charakter wyłącznie statystyczny i determinuje dalsze niezbędne działania w zakresie aktywizacji zatrudnienia kobiet niepełnosprawnych w badanym mieście.

Literatura

- Baza demografia. Tablice predefiniowane – wyniki badań bieżących, www.demografia.stat.gov.pl.
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.
- Główny Urząd Statystyczny, *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Warszawa 2012.
- Góral A., *Kobiety niepełnosprawne w Polsce 2011*, Raport Komitetu ds. Zniesienia Dyskryminacji Kobiet, Warszawa 2012.
- Informacja Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jeleniej Górze.
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, art. 6, Warszawa 2012.
- Oleksy-Sanocka B., *Problem wielokrotnej dyskryminacji kobiet i dziewcząt w grupie osób z ograniczeniami sprawności*, w: *Potrzeby specyficznych grup osób z ograniczeniami sprawności*, red. A. Brzezińska, J. Pluta, P. Rygielski, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2010.
- Powiatowy Urząd Pracy, *Sprawozdanie z działalności PUP za rok 2012*, Jelenia Góra 2013.
- Rocznik statystyczny RP 2012, *Edukacja i wychowanie*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2012.
- Tomaszewska J., *Dyskryminacja ze względu na płeć i jej przeciwdziałanie*, Warszawa 2004.
- Urząd Miasta Jelenia Góra, *Informacje ogólne*, www.um.jeleniagora.pl.
- Włodarczyk K., *Niepełnosprawni mieszkańcy wsi. Sytuacja społeczna i zawodowa*, Fundacja Aktywizacja, Warszawa 2010.

THE DIAGNOSIS OF THE CONDITION OF THE UNEMPLOYMENT OF WOMEN WITH DISABILITIES (CASE STUDY OF JELENIA GÓRA CITY)

Abstract

Women with disabilities belong to groups exposed to the social exclusion on the labor market. The aim of the article is the characteristics and an attempt to assess and the condition of the unemployment of women with disabilities in Jelenia Góra. Findings

indicate a similarity of the phenomena in the scale of the studied village, the Lower Silesia region and the country (Poland).

Keywords: disability, women, labor market, unemployment

JEL Codes: 031, J68, 011

Translated by Zbigniew Piepiora